

Putinin valtakauden valtio- ja yhteiskuntakäsitteiden sisäpoliittiset merkitykset

Katja Ruutu

Vladimir Putinin pitkä valtakausi on herättänyt toistaiseksi melko vähän keskustelua valtiollista ja yhteiskunnallista yhtenäisyyttä luovista politiikan käsitteistöistä sekä erityisesti niiden sisäpoliittisista merkityksistä. Putinin valtio- ja yhteiskuntakäsitteistön voimakkaasta valtiokeskeisyyden ja yhteiskunnan yhtenäisyyden painotuksista huolimatta hänen valtakautensa ei ole pystynyt luomaan käsitteistön avulla sellaista valtiollista ja yhteiskunnallista yhtenäisyyttä, joka tukisi kehitystä laajempaan toimivaan yhteiskunnalliseen yhtenäisyyteen. Pysin seuraavassa erittelemään syitä sille, miksi Putinin valtakausi ei ole kehityksessään päässyt tasolle, jolla hallinnon käsitteistö pyrki todelliseen reaaliyhteiskunnallisen kehityksen tukemiseen. Samalla käsitteelen sitä, millaisia yhteiskunnallisia merkityksiä valtiokeskeiset käsitteistöt ovat sisältäneet ja mitkä ovat niiden yhteiskunnalliset tulkinnat sekä mahdolliset vaikutukset yhteiskunnan kehitykseen ja muutokseen.

Kun Putin valittiin ensimmäisen kerran Venäjän virkaatekeväksi presidentiksi Jeltsinin

tilalle vuoden 1999 lopulla, Kremlin virallisilla Internet-sivuilla julkaistiin Putinin Millennium-manifesti. Manifestin tekee erityisen mielenkiintoiseksi se, että siitä on voinut hyvissä ajoin lukea myös Putinin nykypolitiikan tärkeimmät teesit, jotka koskevat Venäjän valtion yhtenäisyyden lujittamista ja historiallisen perinteen korostamista. Tämän lisäksi Putinin vuoden 1999 manifestin keskeisiä teemoja olivat Venäjän yhtenäisyyden katoaminen, yhteisen arvopohjan menettäminen ja kansainvälisen statuksen kaventuminen Neuvostoliiton hajoamisen tuloksena. Vuosituhannen alusta alkaen nämä kysymykset ovat olleet jatkuvasti Kremlin hallinnon huolena.

Jo heti ensimmäisessä puheessaan presidenttinä Putin painotti Venäjän omaa linjaa ja sanoi, että vaikka henkilökohtaiset oikeudet ja vapaudet, kuten ilmaisunvapaus ja oikeus matkustamiseen, ovat Venäjällä hyväksytyjä universaaleja arvoja ja sinänsä hienoja, ne eivät kuitenkaan ole pohjimmiltaan venäläisiä arvoja eivätkä sinänsä riittäviä kansakunnan yhtenäisyyden pelastamiseksi. Sen sijaan muut selvästi venäläiset arvot, kuten patriotismi, kollektivismi, solidaarisuus sekä *deržavnost*, eli ajatus siitä, että Venäjä on aina tuleva olemaan vahva ja suuri valta, muodostavat Putinin mukaan Venäjän yhtenäisyyden idean tärkeimmän ytimen. Joukkoon kuuluu myös *gosudarstvennost*, mikä tarkoittaa, että valtio on kaiken keskus ja kaikki on sille alisteista. Näillä käsitevalinnoilla on ollut valtiokeskeisyyttä korostava merkitys.

Lisäksi niiden kautta on korostettu sellaista yhtenäisyyttä, jossa valtio saa yhteiskunnan merkityksellistäjänä hyvin keskeisen roolin, ja jossa yhteiskunnan ja kansalaisen käsitteet ovat täysin valtiolle alisteisia.

Putin painotti Venäjän omaa linjaa ja eroavaisuuksia länsimaisista valtiomalleista myös vuonna 2000 presidentin virkaan astumisensa yhteydessä julistaessaan että Venäjän tavoitteena ei ole olla ”toinen painos” Britanniasta tai USA:sta, koska näillä mailla on Venäjään verrattuna hyvin erilaiset historialliset traditiot. Putinin mukaan Venäjä tulisi olemaan hyvin erilainen demokratia; valtiolla olisi paljon voimaa ja ulkopuolisen maailman vaikutusvaltaa sen sisäisiin asioihin tultaisiin huolellisesti sääntelemään. Tämäkin toteamus on tullut nyttemmin erityisen ajankohtaiseksi ja siinä on huomioitavissa suuri yhteiskuntaa ja kansalaista määrittelevä sisäpoliittinen merkitys, vaikka se keskittyy ulkopoliittiseen rinnastukseen.

Käyn esseessäni läpi Putinin hallinnon tärkeimpiä sanastollisia uudistuksia. Tarkastelen erityisesti yhtenäisyyttä muodostavia valtio- ja yhteiskuntakäsitteitä ja pohdin Putinin presidenttikauden ensimmäisen puheen ja viimeaikaisten puheiden ja tekojen välisiä yhteyksiä ja sisäpoliittisia merkityksiä. Lisäksi perehdyn Kremlin uusimpien trendien sisäpoliittisiin merkityksiin, kuten voimistuvaan länsivastaisuuteen ja ”Venäläisen maailman” (*Russki mir*) rakentamiseen. Putinin historiakäsitykset ovat olleet tärkeä tekijä uusien käsitteiden muotoutumisessa, joista tosin useimmat on esitelty jo tämän vuosituhannen alusta alkaen. Tästä huolimatta ne ovat konkreettisesti käytännön politiikaksi vasta viimeisten vuosien aikana.

Valtion rooli yhtenäisyyttä luovassa retoriikassa

Jo Boris Jeltsinin presidenttikaudella luotiin perusta sellaiselle Putinin valtakaudelle, jota on alusta alkaen sävyttänyt keskusvallan vahvistaminen kohti autoritativisempaa valtaa sekä Venäjän kansallistunteen lujittaminen. Jeltsinin

kaudella huomattiin kansallistunteen korostamisen tärkeys, kuten myös valtion tarve monopolioida kansan ja kansakunnan käsitteet. Kun Jeltsin voitti hyvin täpärästi vuoden 1996 presidentin vaaleissa kommunistien ehdokkaan Gennadi Zjuganovin, hänen tukijoukoissaan havahduttiin siihen, kuinka tärkeää on luoda sisäpoliittinen ohjelma kansallisen yhtenäisyyden vahvistamiseksi. Jeltsinin silloisen neuvonantajan Georgi Satarovin sanoin: ”totalitarismin hävittyä myös ideologia hävisi ja samalla idea kansallistunteen nostamisesta tuomittiin. Mielipidetutkimukset kuitenkin osoittavat, että kansa kaipaa kipeästi ideologiaa” (Torbakov 2014,150).

Uuden ideologisemman valtiokokonaisuuden rakentaminen pääsi kunnolla vauhtiin vuonna 2006, kun Putinin neuvonantaja Vladislav Surkov esitteli suvereenin demokratian sisäpoliittisen pääidean eli sen, että Venäjä päättää itse omista asioistaan ilman ulkovaltojen puuttumista sen sisäiseen kehitykseen. Suvereenin demokratian päätavoitteena olikin korostaa Venäjän kansallista ykseyttä sen tuhatvuotisen valtiollisuuden hengessä. Lisäksi tavoitteena oli saavuttaa uudenlainen harmonia Venäjän roolin ja aseman ymmärtämisessä ja vahvistaa Venäjän aikaisempaa itsenäisempää roolia maailman politiikassa.

Suvereenin demokratian käsitteen kehittäjä Surkov juonsi käsitteen sisällön alkujaan slavofiilien 1800-luvulla esittämästä ajatuksesta, jonka mukaan Venäjän kansan pitää saada kehittää itseään kokonaisuutena orgaanisesti, ja jonka mukaan Venäjän kansalla pitää olla täydellinen itsensä edustus oikeus, sillä Venäjän erityistehtävä on suojella kansallista erikoislaatuisuuttaan lännen nihilismiä vastaan. Surkov sanoi vuonna 2006 puheessaan ”Suvereenisuus poliittisena vastineena kilpailulle”, että suvereenissa demokratiassa korkein valta kuuluu Venäjän kansalle, joka on täysin itsenäinen suhteessa ulkoisiin eli läntisiin valtoihin:

▼▼ Valtion suvereenit oikeudet voidaan tasapainottaa täysin yksilöllisten ihmisoikeuksien kanssa, sillä Venäjän kansan ja hallinnon välillä on yhteisor-

gaaninen suhde ja koska yksilö ei ole mitään muuta kuin osa kollektiivia. Venäjälle ei pidä esitellä sen ulkopuolelta demokraattisia traditioita, vaan ne pitää löytää Venäjän tuhatvuotisesta valtiollisuudesta, joka perustuu yhteiskunnalliselle traditiolle.

Suvereeni demokratia on sen esittelyn jälkeen ollut Putinin valtio- ja yhteiskuntakäsitteiden yhtenäisyyttä luovaa avainkäsitteistöä. Putin esimerkiksi sanoi puheessaan liittoneuvostolle joulukuussa 2014, että (...) ”tänä vuonna kohdasimme haasteita, joita ainoastaan kypsä ja yhdistynyt kansa sekä todella suvereeni ja vahva valtio voivat kestää. Venäjä on osoittanut, että se voi suojella maanmiehiään sekä puolustaa totuutta ja oikeudenmukaisuutta.” Putin jatkoi:

¶¶ Jos joillekin Euroopan maille ”kansallinen ylpeys” onkin kauan sitten unohtettu käsite ja jos suvereenius on ylimääräistä, niin Venäjälle todellinen suvereenius on ehdoton olemassaolon edellytys. Meidän on käsitettävä tämä kansakuntana. Haluan korostaa, että me joko säilymme suvereenina valtiona tai hajoamme jälkeä jättämättä sekä menetämme täysin identiteettimme. Tietenkin muidenkin maiden on ymmärrettävä tämä, kaikkien kansainvälisen politiikan osallistujien on oltava tästä tietoisia.

Valtion roolin korostaminen yhtenäisyyden esittämisessä oli olennainen osa Putinin retoriikkaa jo ennen suvereenin demokratian oppia. Putin julistikin jo vuoden 1999 manifestissaan, että Venäjällä valtio ja sen instituutiot ja rakenteet ovat aina olleet tärkeässä asemassa:

Venäläisille valtio ei ole asia, jota vastaan taistellaan. Päinvastoin, se on järjestyksen voima ja takaaja, muutoksen alkuunpanija ja kantava voima. Yhteiskunta janoaakin tätä valtion johtavaa ja säätelevää valtaa paluuta.

Samalla Putin julisti palauttavansa tämän valtion entisen roolin sekä olevansa *gosudarstvennik*, valtion rakentaja ja palvelija.

Venäläisille valtiolla on yhteiskunnallisen yhtenäisyyden rakentamisessa erityinen merkitys, sillä valtio on personoitu ”äiti-Venäjän” (*Mat*

Rossija tai *Rodina*) muodossa. Äiti-Venäjää on suojeltava; se on kollektiivinen yksikkö, joka on lähellä analogiaa yhteiskunnasta. Ero länsimaisen liberaalien yhteiskuntien johtamiseen tulee ilmeiseksi, koska Venäjällä yhteiskuntaa ei täten tarvitse johtaa yksilöstä käsin, vaan paremminkin äiti-Venäjän kaltaisista yhteiskunnalle analogisista kollektiivisista yksiköistä käsin. Yleisen länsimaisen demokratiakäsitteistön mukaan valtion ensisijainen tehtävä on suojella yksilön oikeuksia ja täten on varmaa, että yksilö ei ole yhteiskunnan johtamisessa alistainen valtiolle.

Toinen venäläinen käsite, *gosudarstvennost*, on vastaveto liberalistiselle ajattelulle valtion roolista yhdistettynä yksilön oikeuksiin ja se liittyy oleellisesti käsitteeseen *sobornost*, joka tarkoittaa symbolista liittoa yksilön, perheen ja yhteiskunnan välillä. Valtiollisuus venäläisenä arvona saa *gosudarstvennost*-käsitteessä tärkeän roolin yhteiskunnallisen todellisuuden todentajana sekä merkityksen antajana, sillä siinä yhdistyvät kollektiiviset ja yksilölliset Venäjän fyysisen ja henkisen ytimen piirteet. Tämä on kilpaileva malli länsimaiselle individualismille, ja termistö on hyvin yleisesti käytössä Putinin retoriikassa. Esimerkiksi Putin reformoi vuoden 1999 manifestissaan valtion symbolisen pääoman nostoen valtion rooliin, joka toimii ryhmän muodostuksen perustekijänä. Samalla Neuvostoliiton jäännökset suurvaltana (*deržava*) ja merkitysten keskuksena nostetaan esiin. Esimerkiksi tilannekatsauksessaan liittoneuvostolle joulukuussa 2014 Putin puhui kansallisesta yhtenäisyydestä seuraavasti:

¶¶ Joka rakastaa Venäjää, toivoo sille vapautta sinänsä ja vapautta Venäjän kansainväliseen itsenäisyyteen ja itsemääräämiseen, samoin kuin vapautta Venäjälle kansalliseen yhtenäisyyteen sekä Venäjän ja muiden etnisten kulttuurien yhtenäisyyteen, vapautta uskon sekä totuuden etsimiseen, samoin kuin luovuuteen, työhön ja omaisuuteen.

Kolmantena käsitteemuodostuksena on kansan ja hallinnon välinen orgaaninen suhde. Se olet-

taa, että kansa ja hallinto ovat henkisesti yhdistyneet muodostaakseen kansallisen idean, joka ylläpitää huolta kansallisesta suvereenisuudesta suvereenin demokratian hengessä. Kansallisen idean (*natsionalnaja ideja*) käsite on ollut suosittu venäläisten konservatiivien keskuudessa läpi historian, joista esimerkkeinä tässä mainittakoon Nikolai I:n aikana opetusministerinä toiminut Sergei Uvarov ja filosofian professori, Neuvostoliitosta 1920-luvulla emigroitunut Ivan Iljin sekä viimeisimpänä Vladimir Putin. Virallisessa ideologiassa suvereenin demokratian käsite tähtää Venäjän kansallisen suvereeniuuden suojelemiseen lännen demokraattista liberalismia vastaan.

Tämän lisäksi historian uudelleentulkinta on tullut yhä tärkeämmäksi Putinille. Hän on alkanut arvostaa Venäjän menneen ajan hyödyllisyyttä yhä enemmän ja käyttääkin historiaa voimakkaana työkaluna erilaisten koalitioiden ja ryhmäidentiteettien rakentamiseksi. Putinin historian uudelleentulkinnassa luonnehditaan muun muassa tsaarinvallan ja neuvostoajan järjestelmien luova fuusio, johon kuuluu euraasialaisuus eli tsaarinvallan ajoilta periytyvä idea venäläisyyden ylivallasta koko imperiumissa. Samalla tavalla myös suvereenin demokratian käsitteessä tsaarinvallan autokratia yhdistyy oletukseen nyky-yhteiskunnan ykseydestä.

Uskonto yhteiskunnan yhtenäisyyden vaalijana

Putin julisti syyskuussa 2013 Valdai-foorumissa, että Venäjältä on tullut kristinuskon pääpuolustaja maailmassa. Samalla hän kritisoi Eurooppaan loitontumisesta perinteisistä uskontoa ja perhettä määrittävistä arvoista ja julisti Venäjän haluavan enemmän itsenäisyyttä ja suvereenisuutta niin henkisellä ja ideologisella tasolla kuin ulkopoliitikassa. Lisäksi hän julisti Venäjän olevan ”konservatiivinen” voima sekä puolustavan perinteisiä arvoja maailmanlaajuisesti.

Uskonto on ollut yksi pääargumenteista myös Krimin valtauksen perusteluissa. Putin totesi joulukuussa 2014 puheessaan liittoneuvostolle:

”Kristinusko oli voimakas yhdistävä voima, joka auttoi laajan itäslaavilaisen maailman eri heimojen ja heimoliittojen yhdistymistä Venäjän kansaksi ja Venäjän valtioksi. Kiitos tälle hengelliselle liitolle siitä, että meidän esi-isämme ensimmäistä kertaa kokivat itsensä osaksi yhdistettyä kansaa. Tämä oikeuttaa meidät sanomaan, että Krimillä ja Sevastopolilla on korvaamaton sivilisaatiollinen ja jopa pyhä merkitys Venäjälle, samaan tapaan kuin Jerusalemissa sijaitsevalla pyhällä Tempelivuorella on merkitystä islaminuskoisille ja juutalaisille.

Krimin valtauksen jälkeen pitämässään puheessa maaliskuussa 2014 Putin puhui Venäjän henkisestä kärsimyksestä Ukrainan ollessa siitä erillään. Putin sanoi, että ”olemme yhtä kansaa emmekä voi elää erossa toisistamme”. Valdai-foorumissa syyskuussa 2013 Putin sanoi, että Venäjän yhteyteen kuuluu Ukrainan ohella myös Valko-Venäjä. Näin muodostuu erityinen kolmiosainen Venäjän kansakunta. Puhuessaan kolmesta kansasta Putin julisti tämän tarkoitettavan myös yhteistä kirkkoa, yhteistä henkistä alkuperää ja yhteistä kohtaloa. Tämä jälkineuvostoliittolaisen alueen identiteetti perustuu erityiselle henkiselle ja kulttuuriselle yhteisölle, nk. ”Venäjän maailmalle”. Putin määrittelee tämän käsitteen venäjää puhuvan maailman muodostamaksi yhteisöksi, jonka keskipisteenä on Venäjä. Se identifioi itsensä ortodoksiuskonnon ja yhteisen kulttuuriperinnön kautta. Lisäksi sitä yhdistävät yhteiset, kansalaisuudesta ja etnisestä alkuperästä riippumattomat, arvot.

Putinin tarkoittama integroidun jälkineuvostoliittolaisen yhteiskunnallisen tilan identiteetti perustuu siis erityiselle hengelliselle yhteisölle, ”Venäjän maailmalle”. *Mir* -termillä onkin useita erilaisia yhteiskunnallisia merkityksiä venäläisessä diskurssissa. Putin itse näkee sen venäjää puhuvien yhteisönä, joka on keskittynyt Venäjän ympärille. Ortodoksinen uskonto ja kulttuuri ovat tärkeä yhdistävä tekijä etnisestä taustasta ja kansalaisuudesta riippumatta. Näin ollen myös Venäjän ja Ukrainan välinen yhteisö muodostaa ”Venäjän maailman” keskuksen ja kaikki venäjää puhuvat yhteisöt jälkineuvostoliittolaisella

alueella kuuluvat siihen, samoin kuin kaikki maailman yhteisöt, jotka täyttävät edellä mainitut kriteerit. Putin sanoi heinäkuussa 2014, että ”tulemme aina puolustamaan etnisiä venäläisiä, jotka asuvat Ukrainassa”. Lisäksi hän sanoi, että Moskovan puolustus koskee myös ukrainalaisia, jotka kokevat olevansa kulttuurin ja kielen kautta sidoksissa laajempaan Venäjän maailmaan.

Tunnetun venäläisen liberaalijattelijä Vladimir Ryžkovin kriittisen arvion mukaan Kremlin hallinto ei näe Venäjää enää osana Eurooppaa tai euroatlanttista sivilisaatiota, vaan se haluaa uuden ideologisen ja poliittisen liiton tullakseen yhdeksi kokonaisorganismiksi, joka sulkee ulos käsitteistöstään ne, jotka ovat sille erimielisiä. Tämän mallin mukaan Venäjä ei usko enää vapauden, ihmisoikeuksien ja demokratian universaaleihin arvoihin tai muihin länsimaisiin universaaleihin arvoihin. Uuden doktriinin mukaan kansainvälisestä oikeudesta ei voi suoraan johtaa mitään vaan se on enemmänkin alusta, josta jokainen vahva maa voi valita sen, mikä on sille hyödyllistä. Tämän ajatusmallin mukaan Venäjä on vapaa puolustamaan suvereeniuttaan ja alueellista koskemattomuuttaan esimerkiksi Tšetšenian tapauksessa kuin myös Krimin oikeutta itsemääräämiseen.

Keväällä 2014 Krimin valtauksen aikoihin esiteltiin Venäjän epäviralliset ulkopolitiittiset ja turvallisuuspolitiittiset teesit, joilla oli painava sisäpolitiittinen sanoma. Niiden mukaan Venäjä on erityinen ”valtio-sivilisaatio”, joka perustuu paluulle perinteisiin arvoihin ja uskontoon, ja jossa yksilö on elimellinen osa valtiota. Lisäksi Venäjän sanotaan olevan kristinuskon pääpuolustaja koko maailmassa ja moraalisten arvojen puolustaja, jonka tehtävä on turvata venäjää puhuvien vähemmistöjen asema myös muissa maissa. Putinin väitteen mukaan länsi ei uhkaa vain Venäjän valtiota vaan koko kansalaisyhteiskuntaa, ja tätä kautta Venäjältä on tullut vastinpari lännelle; Venäjä tasapainottaa ja vastustaa liberaaleja demokratioita (Shevtsova 2014, 155).

Perimmiltään ”Venäjän maailma” -projekti on tarkoitettu etnokulttuuriseksi osaksi Putinin suunnittelemaan Euraasian unioniin. Kremlin

geopoliittisen näkemyksen mukaan Euraasian unioni on oleellinen osa strategiaa, jonka tarkoituksena on pitää Venäjä globaalina suurvaltana. Joidenkin analyysien mukaan ”Venäjän maailma” ei ole niinkään etnisten venäläisten kansallinen yhteisö vaan erityinen sivilisaatiokäsitys, joka perustuu lännen vastaisiin periaatteisiin kuten liberaalidemokratian halveksimiseen, ihmisoikeuksien polkemiseen ja oikeusvaltioperiaatteen aliarvioimiseen. Etnisestä taustasta riippumatta kuka tahansa, joka jakaa ”Venäjän maailman” filosofiset arvot, kuuluu siihen ja tätä kautta myös Euraasian unioniin.

Esimerkiksi Lilja Ševtsovan (Shevtsova 2014, 155) mukaan Putinin hallinnon kansallisen identiteetin rakentamisen projektiin on kuulunut jo useamman vuoden ajan olennaisena osana lännen ja erityisesti USA:n kritisoiminen, josta saatiin esimakua jo vuonna 2007. Tällöin Putin piti helmikuussa nk. ”Munich somersault” -puheensa kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa käsittelevässä konferenssissa Saksassa, jossa hän kritisoi voimakkaasti Amerikan dominointia kansainvälisen politiikan areenalla. Myös Marek Menkiszakin mukaan Putinin retoriikkaan on kuulunut jo useamman vuoden ajan lännen ja Amerikan vastaisuus ja väitteet siitä, että Amerikka rikkoo kansainvälistä oikeutta ja käyttää uskolonialistisia keinoja geopoliittisen asemansa parantamiseksi. Kun Neuvostoliitto oli aikoinaan innokas levittämään ideologista sanomaansa, niin myös nyky-Venäjä haluaa tarjota maailmalle näkemyksensä moraalisisista arvoista. Länttä pidetään lähtökohtaisesti Venäjävastaisena johtuen Amerikan johtavasta asemasta länsimaisessa yhteisössä. (Menkiszak 2014.) Myös ortodoksisen kirkon johtaja patriarkka Kirill on hyökännyt lännen ylivaltaa vastaan. Hänen mukaansa Venäjällä on ihmisiä, joiden mukaan on täysin luonnollista lainata ulkomaisia sosiopoliittisia malleja ja samalla hylätä oma aintulaatuisuutensa ja uskonsa. Kirkon käsityksen mukaan tämä ei ole Venäjälle lainkaan hyväksi (Torbakov 2014, 147).

Yhtenäisyyskäsitteistö on vailla aitoa pohjaa

Vuonna 1999 pitämässään Millenium-manifestissa Putin nosti keskiöön myös Venäjän menetetyn aseman maailman politiikassa. Pääsyynä tähän Putin näki Venäjän kansan jakautumisen, joka on johtanut yhteisten arvojen murenemiseen. Tämä on myös erottanut venäläiset muista kansoista. Vuonna 2005 Putinin hallinto esitteli kansallista ykseyttä (*natsionalnaja jedinost*) korostavan politiikkansa. Tavoitteena on ollut muodostaa ”yksi monikansallinen yhteisö, jossa Venäjän kansalla on johtava rooli”. Tämä projekti esiteltiin jatkona Jeltsinin vuonna 1996 lanseeraamalle ”Venäjän idea” -projektille. Putinin päätavoitteena oli kansojen välinen liitto, jotta valtion turvallisuus voitiin taata ja jotta voitiin järjestää vertikaalinen johtamismalli. Tavoitteena oli luoda yksi yhteinen Venäjän kansakunta.

Stephen Hansonin mukaan Neuvostoliiton hajoamisesta lähtien on yritetty kehittää uutta venäläistä yhteiskunnallista ideaa marxismileninismia korvaamaan, mutta 2000-luvun puoliväliin mennessä mitään selvää ja yhtenäistä poliittista määritelmää Venäjän kansan missiolle ja paikalle maailmassa ei oltu keksitty. Näin yhtenäisyyden rakentamiselle ei ole ollut selkeitä lähtökohtia ja vakiintuneita periaatteita. Putinin yritys rakentaa yhtenäistä legitimitettä hallinnolle on johtanut epäkoherenttiin puhutapaan, joka on ollut vielä fragmentarisempaa kuin esimerkiksi Jeltsinin hallinnon esitykset aikanaan.

Hämmennystä aiheutti myös Putinin julistus siitä, että Neuvostoliiton hajoaminen oli Venäjän

historian suurin geopoliittinen katastrofi. Samaan aikaan hän ylisti Jeltsinin politiikkaa, joka oli tuonut vapauden Venäjän kansalle. Lisäksi Putinin ensimmäiselle presidenttikaudelle oli tyypillistä, että selviä ideologisia ohjelmia tai periaatteita ei esitetty. Tähän tuli muutos vasta kun Putinin lähimmät neuvonantajat vuonna 2006, ennen vuoden 2008 presidentinvaaleja, esittelivät uuden kansallisen yhtenäisyyden politiikkansa (Hanson 2010, 8).

Käsittelin tässä kirjoituksessa niitä Putinin yhtenäisyyssanaston sisäpoliittisia piirteitä, jotka nousevat tulkinnoissa harvoin esille. Useimmissa arvioissa näitä merkityksiä tärkeämpänä on pidetty Putinin käsitteistön ilmeisempää ulkopoliittista luonnetta ja erityisesti niille ominaista ulkopoliittista ystävä–vihollinen-vastakkainasettelua. Yhtenäisyyttä luovien valtio- ja yhteiskuntakäsitteiden sisäpoliittisen tarkastelun tuloksena voidaan kuitenkin sanoa, että Putinin valtakaudella on tultu vaikeaan tilanteeseen, jossa yhteiskunnan yhtenäisyys on liian kapea, jotta yhtenäisyyskäsitteistön käytölle olisi aitoa pohjaa. Myös sisäpolitiikassa ystävä–vihollinen-vastakkaisasettelu on liian keskeisellä sijalla yhteiskunnan yhtenäisyyden rakentamisessa, jotta se olisi toimivaa. Putinin hallinnon käyttämän peruskäsitteistön sisäpoliittinen merkitys onkin edelleen pitkälti löydettävissä eräänlaisista polarisoivista vastakäsitteistön merkityksistä, joilla kavennetaan osallistumisen mahdollisuuksia ja suuntaudutaan monipuoluejärjestelmän puolueita ja demokratialiikkeitä vastaan valtiokeskeisyyden lähtökohdista.

Lähteet

- Antonov, Mikhail (2013), The Philosophy of Sovereignty: Human Rights and Democracy in Russia. – *Higher School of Economics*, working papers 24/law. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2309369
- Hanson, Stephen (2010), *Post-Imperial Democracies. Ideology and Party Formation in Third Republic France, Weimar Germany, and Post-Soviet Russia*. New York: Cambridge University Press.
- Hill, Fiona & Gaddy, Clifford C. (2013), Putin and the Uses of History. <http://valdaiclub.com/politics/37000.html>
- Menkiszak, Marek (2014), The Putin Doctrine: The Formation of the Conceptual Framework for Russian Dominance in the Post-Soviet Area. OSW Commentary, 27.3.2014. <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2014-03-27/putin-doctrine-formation-a-conceptual-framework-russian>
- Putin, Vladimir (1999), Russia at the Turn of the Millennium. 30.12.1999. <http://pages.uoregon.edu/kimball/Putin.htm>
- Putin, Vladimir (2013), Russia's Diversity for the Modern World. Meeting of the Valdai International Discussion Club. 19.9.2013. [eng.kremlin.ru. http://eng.kremlin.ru/news/6007](http://eng.kremlin.ru/news/6007)
- Putin, Vladimir (2014), Address by President of the Russian Federation. 18.3.2014. [eng.kremlin.ru. http://eng.kremlin.ru/transcripts/6889](http://eng.kremlin.ru/transcripts/6889)
- Putin, Vladimir (2014), Presidential Address to the Federal Assembly. 4.12.2014. [eng.kremlin.ru. http://eng.kremlin.ru/transcripts/23341](http://eng.kremlin.ru/transcripts/23341)
- Ryzhkov, Vladimir (2014), The New Putin Doctrine. – *Moscow Times*. 3.4.2014. <http://www.themoscowtimes.com/opinion/article/the-new-putin-doctrine/497316.html>
- Shevtshova, Lilja (2014), The Russian Factor. – *Journal of Democracy* 25:3, 73–82.
- Torbakov, Igor (2014), The Russian Orthodox Church and Contestations over History in Contemporary Russia. – *Demokratizatsiya* 22:1, 145–171.